

Strateški plan Hrvatskog arheološkog društva (2022-2024)

Autori:

Dr. sc. Jacqueline Balen

Dr. sc. Hrvoje Potrebica

Zagreb, rujan 2021.

Definiranje misije, vizije i vrijednosti

Hrvatsko arheološko društvo osnovano je 1878. godine, nakon što je prestalo s djelovanjem *Društvo za jugoslavensku poviest i starine*. Novoosnovano Društvo aktivnosti je tada ograničilo na arheologiju, ujedno se preimenovalo u *Hrvatsko arheologičko društvo*. Imenovani Odbor brinuo je o organizacijskim poslovima, ali je ubrzo Zemaljska vlada ozakonila postojanje Društva. Njegovim prvim predsjednikom postao je Ivan Kukuljević Sakcinski, dopredsjednikom don Šime Ljubić, a tajnikom Izidor Kršnjavi, ali je uskoro predsjedavanje Društvom preuzeo Ljubić, njegov idejni i stvarni začetnik. Na osnovi prethodno donesenih zaključaka tada je bilo pokrenuto i glasilo Društva. Tim je događanjima pogodovalo, međutim, i osnivanje niza srodnih arheoloških udruga, od kojih su najznačajnije bile one što su ih predvodili fra Lujo Marun – on je 1887. potaknuo osnivanje Kninskog (kasnije Hrvatskog) starinarskog društva koje je pozornost posvećivalo starohrvatskoj, nacionalnoj arheologiji - odnosno don Frane Bulić, koji je 1894. osnovao *Hrvatsko društvo za istraživanje domaće povijesti u Spljetu – „Bihać“*, usmjerivši njegovo djelovanje na starohrvatske lokalitete u salonitanskom arealu. Važno je međutim naglasiti da su mnoge aktivnosti Društva, uključujući i nakladničku, u ranijim fazama njegova djelovanja bile povezane s radom zagrebačkog Arheološkoga muzeja. U daljnjem tijeku svojega djelovanja Društvo je prolazilo kroz različite faze, da bi mu sredinom proteklog stoljeća djelovanje bilo ograničeno na aktivnosti Arheološkog društva Jugoslavije, asocijacije koja je u to vrijeme započela s djelovanjem. U skladu s ondašnjim društvenim promjenama 1967. je u Zagrebu revitalizirano djelovanje Hrvatskog arheološkog društva, isprva u sastavu još uvijek aktivnog Saveza arheoloških društava Jugoslavije, a kasnije i kao potpuno samostalnog faktora na domaćoj arheološkoj pozornici. Među aktivnostima osamostaljenog Društva osobito treba istaknuti godišnje stručno-znanstvene skupove, kao i nakladničku djelatnost, poglavito izdavanje „Obavijesti“ HAD-a – od 1969. redovito se pojavljuju tri sveska tog glasila godišnje, odnosno pokretanje serije „Izdanja“ HAD-a 1975. – ona se poglavito odnosi na publicirana podnesena priopćenja na godišnjim skupovima Društva, s napomenom da svesci u toj seriji nažalost nisu redoviti, a niti cjeloviti. Razlozi koji su poticali osnivače prvih arheoloških društava u našim krajevima – među takvima je bilo i najstarije, Hrvatsko arheološko društvo, odnosno „Hrvatsko arheologičko društvo“, što je bilo njegovo izvorno ime – jednako su aktualni i u današnje vrijeme pa se niti ciljevi, čini se, do danas nisu u značajnijoj mjeri promijenili. Motive o kojima je riječ mogli bismo sagledati u sustavnoj brizi za sveukupnim napretkom hrvatske arheologije, u želji za poticanjem različitih arheoloških istraživanja i za sveobuhvatnim valoriziranjem arheološkog spomeničkog nasljeđa. Danas kada je arheologija priznata i formirana struka važan aspekt rada Društva su specifični problemi struke i arheologa kao profesionalaca pri djelovanju u općem društvenom kontekstu kao i u različitim specifičnim sustavima (visoko školstvo, muzejska djelatnost, zaštita spomenika, znanost, turizam).

Vizija

- napredak hrvatske arheološke struke i znanosti;

- napredak u poznavanju, zaštiti i vrednovanju hrvatske arheološke baštine;
- primjeren udio arheološke baštine i arheologa u kulturnom životu Republike Hrvatske;
- razvitak općega poštovanja i ljubavi prema arheološkoj baštini kao prema svjedočanstvu kulturne posebnosti i europskoga zajedništva.

Misija

Hrvatsko arheološko društvo je dobrovoljna, nevladina, stručna, znanstvena i kulturna arheološka udruga. Osnovna zadaća Društva je sustavna briga za sveukupnim napretkom hrvatske arheologije, u želji za poticanjem različitih arheoloških istraživanja i za sveobuhvatnim valoriziranjem arheološkog spomeničkog nasljeđa. Uz to društvo se brine o sustavnom i kvalitetnom razvoju arheološke struke kako na nacionalnoj razini tako i u kontekstu europskog okruženja te adekvatnom inkorporiranju arheologije u hrvatsko društvo u cjelini.

Vrijednost

- prijenos dostupnih odgovarajućih stručnih, znanstvenih i kulturnih informacija između hrvatskih arheologa, te između Hrvatske i inozemstva i obratno;
- znanstveni i stručni skupovi, savjetovanja, okrugli stolovi i predavanja, te popularna predavanja;
- nakladništvo;
- pomoć stručnom i znanstvenom napredovanju članova;
- zastupanje arheološke struke i znanosti kod nadležnih ministarstava i drugih tijela Republike Hrvatske;
- pomoć u zaštiti arheološke baštine i posredništvo između struke i službenih ustanova u svezi sa zaštitom arheološke baštine;
- pomoć i poticaji za izložbe, nakladništvo, praktični tečajevi i priredbe koje će unaprijediti opće poznavanje hrvatske arheološke baštine i popularizirati je
- neposredna stručna ili koordinacijska pomoć pri stvaranju multidisciplinarnih skupina za rad na sinergiji arheološke baštine i turističke ponude u smislu ostvarivanja dodane vrijednosti kako na lokalnoj tako i na državnoj razini.

Opći i posebni ciljevi

Za ostvarivanje misije HAD-a, opći ciljevi ostvaruju se kroz 5 osnovnih djelatnosti:

- 1. Poboljšanje standarda rada arheološke struke**
- 2. Uvođenje novih tehnologija**
- 3. Popularizacija arheologije**
- 4. Sinergija arheološke baštine i turizma**
- 5. Stručna i konzultativna pomoć članovima Društva**

Posebni ciljevi proizlaze kroz opće ciljeve:

1. Poboljšanje standarda rada arheološke struke

Posebni ciljevi:

- a. Nakladništvo*
- b. Manifestacije – znanstveni skupovi*
- c. Edukacija – okrugli stolovi i radionice*
- d. Izrada standarda za opće i specifične aspekte arheoloških aktivnosti (terminologija, terenski rad, publiciranje građe)*

2. Uvođenje novih tehnologija – informatizacija i digitalizacija

Posebni ciljevi:

- a. Stvaranje baza podataka*
- b. Digitalizacija publikacija Društva*

3. Popularizacija arheologije

Posebni ciljevi:

- a. Web portal - stvaranje digitalne mreže*
- b. Kalendar događanja*
- c. On-line izložba najvažnijih arheoloških nalaza i lokaliteta*

4. Sinergija arheološke baštine i turizma

Posebni ciljevi:

- a. Publiciranje*
- b. Promicanje i pomoć u koordinaciji suradnje između arheologa i turističkih djelatnika*
- c. Edukacija arheologa i turističkih djelatnika – radionice i skupovi*

5. Stručna i konzultativna pomoć članovima Društva

Posebni ciljevi:

- a. Pomoć u postizanju većeg standarda rada*
- b. Promicanje suradnje među arheolozima*
- c. Edukacija studenata arheologije (članova pripravnika Društva)*

Načini ostvarenja općih i posebnih ciljeva

1. Poboljšanje standarda rada arheološke struke

a. *Nakladništvo*

- ❖ Tiskanja časopisa „Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva“

Časopis se tiska jednom godišnje, a čine ga slijedeće teme: metodološke rasprave, prikazi izložbi, prikazi skupova, personalne promjene članova društva.

- ❖ Tiskanje zbornika „Izdanja Hrvatskog arheološkog društva“

Zbornik se tiska jednom godišnje, a sadrži radove proteklih znanstvenih skupova, koji se također održavaju jednom godišnje. Radovi su recenzirani i sadrže sažetke na jednom svjetskom jeziku.

b. *Manifestacije – znanstveni skupovi*

Znanstveni skup Hrvatskog arheološkog društva održava se jednom godišnje, u mjesecu listopadu, u trajanju od 4 do 5 dana (ovisno o broju prijavljenih radova).

c. *Edukacija – okrugli stolovi i radionice*

Svake godine planira se organizacija dva okrugla stola – jednog tijekom znanstvenog skupa i godišnje skupštine Društva, a jednog tijekom mjeseca svibnja. Teme okruglog stola su tekući problemi arheološke struke.

d. *Izrada standarda za opće i specifične aspekte arheoloških aktivnosti (terminologija, terenski rad, publiciranje građe)*

Nakon održanih okruglih stolova i/ili radionica planira se izrada različitih vrsta standarda u arheološkoj struci, tzv. metodoloških priručnika.

2. Uvođenje novih tehnologija – informatizacija i digitalizacija

a. *Stvaranje baza podataka*

Planira se intenzivniji rad na koordinaciji izrada arheoloških topografija pojedinih hrvatskih županija što je osnovni preduvjet za buduću *Arheološku kartu Republike Hrvatske*.

b. *Digitalizacija publikacija Društva*

- ❖ Na web stranicama Društva (www.hrvatskoarheoloskodrustvo.hr) planira se postavljanje svih „Izdanja HAD-a“
- ❖ Planira se i postavljanje on-line izdanja metodoloških priručnika (terminološki rječnik, standardi koje je potrebno poštivati prilikom arheoloških iskopavanja, standardi koje je potrebno poštivati prilikom obrade i pohrane arheološke građe).

3. Popularizacija arheologije

- a. *Web portal - stvaranje digitalne mreže*
Neophodno je ažurno vođenje web stranica Društva, sa sadržajem ne samo za arheologe, već i za zainteresiranu javnost. Na web stranicama planira se stavljanje najvažnijih informacija o svim muzejima u kojima se čuva arheološka građa, kao i o svim arheolozima – članovima Društva.
- b. *Kalendar događanja*
Neophodno je ažuriranje svih važnih arheoloških događanja u Hrvatskoj – otvorenja izložbi, održavanje stručnih i znanstvenih skupova kao i popularnih predavanja.
- c. *On-line izložba najvažnijih arheoloških nalaza i lokaliteta*
Neophodna je izrada karte s najvažnijim arheološkim lokalitetima kao i arheološkim nalazima na prostoru Hrvatske, kao i podacima gdje se navedeni predmeti čuvaju. Na taj način stvorio bi se svojevrsni virtualni muzej arheološke građe.

4. Sinergija arheološke baštine i turizma

- a. *Publiciranje*
 - ❖ priručnici za kvalitetan rad na polju kulturnog turizma
Jedan od rezultata suradnje arheologa i turističkih djelatnika bili bi i kratki priručnici kojima bi se na kvalitetan i jednostavan način obradile različite teme s područja kulturnog turizma vezanog uz arheološku baštinu (primjerice, *Od arheološkog nalazišta do turističke destinacije – osnovni koraci* ili *Organizacija turističkih obilazaka podvodnih arheoloških nalazišta*).
 - ❖ popularne publikacije o arheološkoj baštini
Za kvalitetno uvrštenje arheološke baštine u turističku ponudu najviše nedostaju popularne publikacije o arheološkoj baštini. Društvo će pokrenuti inicijativu za uspostavljanje edicije manjih, popularno pisanih i kvalitetno opremljenih publikacija koje bi se bavile specifičnim pokretnim nalazima (primjerice, Apoksiomen ili Vučedolska golubica), pojedinim nalazištima (primjerice, Vučedol, Salona, Krapina...) ili različitim razdobljima (Neolitik Hrvatske) i drugim pojavama vezanim uz arheologiju. Spomenute publikacije svakako bi trebale biti kvalitetno prevedene na neki ili više svjetskih jezika.
- b. *Promicanje i pomoć u koordinaciji suradnje između arheologa i turističkih djelatnika*
Društvo i njegovi članovi već su do sada bili aktivno uključeni u projekte koji su vodili i organizirali različiti turistički djelatnici te udruge i organizacije s područja kulturnog turizma: od Hrvatske turističke zajednice, preko Zajednice kulturnog turizma Hrvatske gospodarske komore do različitih udruga turističkih vodiča. Cilj nam je da naše društvo postane forum u kojem će se susretati turistički djelatnici različitih profila i interesa koji se dotiču arheologije i profesionalni arheolozi kako bi zajednički radili

na projektima od lokalne do državne razine koji će na najkvalitetniji način uključiti arheološke sadržaje u turističku ponudu.

- c. *Edukacija arheologa i turističkih djelatnika – radionice i skupovi*
Društvo će organizirati radionice na kojima će arheolozi i turistički djelatnici razmjenjivati znanja i vještine neophodne za kvalitetnu suradnju na zajedničkim projektima. Isto tako planiramo organizirati i okrugle stolove na kojima će se susretati arheolozi, turistički djelatnici i predstavnici lokalnih zajednica što su tri osnovne komponente za kvalitetnu i dugoročnu brigu i prezentaciju arheološke baštine.

5. Stručna i konzultativna pomoć članovima Društva

- a. *Pomoć u postizanju većeg standarda rada*
Standardizacijom pojedinih aspekata struke, ali i putem glasila Obavijesti, specijalističkih publikacija te budućeg foruma na web stranicama Društvo će pružiti svojim članovima mogućnost da na kvalitativno unaprijede svoje stručno djelovanje.
- b. *Promicanje suradnje među arheolozima*
Hrvatsko arheološko društvo uvijek je bilo i ostat će udruga koja iznad svega promiče individualnu i institucionalnu suradnju među arheolozima kao osnovni preduvjet za napredak struke u cjelini. Društvo je spremno pružiti svojim članovima i formalno-pravni okvir za takvu suradnju ukoliko je na dobrobit struke, a iz različitih razloga nije ostvariva na drugi način.
- c. *Edukacija studenata arheologije (članova pripravnika Društva)*
Društvo će u narednom razdoblju intenzivirati i svoju aktivnost među mlađim članovima-pripravicima na način da ih poveže sa redovitim članovima koji na neki način (mentorstva, međunarodne veze, terenska praksa, muzejski rad) mogu i žele aktivno pridonijeti njihovoj izobrazbi kao budućih profesionalaca unutar naše struke.

Pokazatelji uspješnosti

Odrednice pokazatelja uspješnosti su:

- povećanje broja članova Društva – redovitih i pridruženih
- povećanje broja tiskanih publikacija
- povećanje broja radionica i okruglih stolova
- povećanje broja korisnika usluga Društva (broj posjeta na web stranicama i sl.)

Praćenje i vrednovanje

Pomoću kvantitativnih metoda prikupljanja podataka i procesa evaluacije, kao što su ankete i upitnici (putem pošte, e-maila i putem weba on-line), nastojati ćemo unaprijediti naše poslovanje, ispraviti pogreške i nedostatke te uvesti novine u rad Društva, kako bismo krajnje korisnike naših usluga učinili zadovoljnima.